

Solo Salon, choreographed and performed by Maya Brinner, photo: Orna Kalgard

סולו סלון, כוריאוגרפיה וביצוע: מאיה ברינר, צילום: אורנה קלגארד

סולו סלון, או, איך התאהבתי מחדש במחול וחזרתי להאמין בקהל

מאיה ברינר

ערב הבכורה של סולו סלון

אני יוצאת מהבית לקראת ערב עם סל כביסה עמוס בבגדים, המקול נייד קטן ושטיח מגולגל על הכתף – אלו הם האביזרים, התפאורה, ומערכת ההנברה של המופע. אני נוסעת במעלה הר כמון וחונה ליד בית שאני לא מכירה. שם המשפחה בורנשטיין על הדלת מסמן שהנעתי למקום הנכון. דופקת בדלת. שרון פותחת, בהתרנשות גדולה: אנחנו נפגשות לראשונה. החלטתי לפני המופע הראשון שאביא לכל בית מארח בקבוק יין, וכשאני מגישה לשרון את הבקבוק היא אומרת תודה, הם לא שותים אבל היא תפתח אותו לאורחים. בבית מסתובבים בני הזוג ושני ילדיהם המתבגרים, עסוקים בהכנות לארוחת הערב. זה ערב נר שלישי של חנוכה, והם מתכננים להדלקת נרות בזום עם סבא וסבתא. המשפחה מתיישבת ליד שולחן האוכל ואני בינתיים פורשת את השטיח בסלון ומתחילה

להתחמם לקולות שירי החנוכה שעולים מהזום המשפחתי. יש עוד שעה לפני שיתחיל המופע, ואני רוצה להכין את עצמי, להתחמם, להרגיש את החלל החדש שזה עתה נכנסתי לתוכו, לדייק את המיקום של השטיח כך שישאר מקום בין קצהו ובין רגליהם של הצופים שישבו על הספות מסביב. הקהל יקיף אותי, ויש להחליט מה להפנות לאיזו חזית ואיפה למקם את הרמקול כדי שהמוזיקה תתפור באופן אחיד.

יש דברים קבועים שאני אוהבת לעשות לפני תחילת מופע, הרגלים ואפילו אמונות טפלות קטנות, אבל בסלון הזה, עם שירי החנוכה ברקע, הדברים הללו נראים פתאום ממש לא רלוונטיים, והתחושה הלא מוכרת הזאת מערערת אותי לרגע, מה אני עושה כאן על שטיח בבית של משפחה שאני לא מכירה? תחושה מעורבת של הנאה וחשש מהאינטימיות הגדולה שנכנסתי לתוכה. אני חוזרת להתחמם, עושה גלגול לאחור על השטיח. בינתיים המשפחה מסיימת את ארוחת הערב,

Solo Salon, choreographed and performed by Maya Brinner, photo: Asaf Ronen

סולו סלון, כוריאוגרפיה וביצוע: מאיה ברנר, צילום: אסף רונן

הבית חוצצות ביני ובין היצירה, ושהמשפחה דורשת ממני זמן ונוכחות שלא מאפשרים לי לצלול לתהליך היצירה. ניסיתי לדחוק אותם החוצה, ממש הרגשתי שאני בפעולה של דחיפה – תנו לי לעבוד! – עד שבשלב כלשהו הבנתי שכדי שהיצירה הזאת תיוולד צריך לקרות בדיוק ההפך: הבית וכל מה שהוא מכיל ומומן, הם יהיו חומרי הגלם של היצירה. במקום הדחיקה שלהם החוצה, אני צריכה להשתמש בהם, לחבק אותם פנימה; המשפחה שלי, האביזרים סביבי, הטלפונים והכביסה הם חומרי הגלם של תהליך היצירה הזה. עם ההבנה והקבלה הזאת פתאום היצירה כמעט ובנתה את עצמה, היא נוצרה מתוך הדיאלוג האינסופי עם הבית הנוכחי שלי, עם זיכרונות מהבתים שגרתי בהם, עם המשפחה שהגעתי ממנה ועם המשפחה שיצרתי. עם כל החומרים המורכבים והמרוכזים האלו, מצאתי שיש לי שפע חומרים, וזה היה רק הגיוני שמופע שמתקיים בבית גם יעסוק בנושא הבית.

הקהל של סולו סלון

ארבעת המופעים הראשונים שהוצגו במסגרת הפסטיבל במשגב נקבעו דרך מנהלת התרבות, שפנתה בעצמה למארחים, ולא היה לי ברור איך להמשיך להריץ עם היצירה לבד. חששתי להיכנס לבית שאני לא מכירה, מהתגובה של הקהל לחוויה הזאת. דמיינתי שזה יכול להיות מאד לא נוח, קרוב מדי, אינטימי מדי, פחדתי שזה יהיה כמעט פאתטי, ובמיוחד לא ראיתי שום אפשרות שבה כדי להמשיך להופיע אבקש מאנשים לפתוח את בתיהם. הבקשה הזאת הרגישה כמעט לא לגיטימית. אבל אז קרה ההפך הגמור: אחרי ארבעת המופעים הראשונים הגיעו מיד הזמנות למופעים נוספים, אנשים שאני מכירה שהסתקרנו וביקשו שאבוא להופיע אצלם, ואנשים זרים שהיו באחד המופעים הראשונים ורצו להביא את המופע אליהם הביתה, למעגלים נוספים של צופים. וכך היצירה התחילה להתגלגל ועדיין מתגלגלת גם היום, נודדת מפה לאוזן, מסלון לסלון, מיישוב ליישוב, הולכת בעקבות מי שמזמין אותה להתארח אצלו בבית.

הקהל של סולו סלון הוא קהל שלא פגשתי כמותו: מתארגן אחרת, מתנהג אחרת, מקיים בינו לבין עצמו יחסים שאינם תלויים במופע, ומהבחינה הזאת הוא יצור חדש מבחינתי, שונה מכל דבר שהכרתי, ואני ממשיכה ללמוד את האיכויות המיוחדות שלו ממופע למופע. בדרך כלל קהל שמגיע למופע מחול מתכנס מתוקף העניין המשותף במופע המסוים הזה. זהו קהל שמעוניין לראות מופעי מחול, קהל שיש לו נגיעה בתחום המחול או בתחום התרבות, הוא מחפש, מסתקרן, בקיא במתרחש בשדה

שוטפים כלים, מנקים את השולחן, מרתיחים מים לתה שיהיה לאורחים, שמים עוד בול עץ בקמין, גם הם מתחילים להתרגש, ומחלחלת אליי הבנה ראשונה על השותפות העמוקה שנוצרת כאן ביננו. אני מתלבשת בבגדי המופע, קולעת את השיער שלי לצמה, מסדרת את האביזרים: בקבוק מים, גומייה, סל כביסה, טלפון. דפיקה ראשונה בדלת. אני ממשיכה להתחמם על השטיח. שרון פותחת את הדלת ונכנסת חברה טובה שלה, שכנה, שאומרת שהיא מתרגשת ממש לראות מופע חי, כבר כל כך הרבה זמן הכל בזום. היא הביאה עוגיות ומניחה אותן על השולחן. ליד היין והתה. עוד אורח ועוד אורח מגיעים, כל אחד מביא משהו לשולחן. מדי פעם, כשהמארחים שקועים במשהו אחר, אני ניגשת לפתוח את הדלת, מקבלת את הקהל לתוך הבית. לאט-לאט מגיעים כל מזמיני הכרטיסים, והם מתיישבים נרגשים סביב השטיח. המופע מתחיל.

אני מופיעה כרקדנית על במות מחול מקצועיות מאז שהייתי בת 19, קצת יותר מ-20 שנים, ויוצרת במחול מאז 2007. אבל מה שחוויתי עם המופע סולו סלון שינה לחלוטין את התפיסה שלי על המפגש של מחול עם קהל. אני מרגישה רצון גדול לנסח את הדברים מתוך החוויה שלי, ולשתף אותם עם קהילת המחול שאני שמחה ונאה להיות חלק ממנה.

הלידה של סולו סלון

יצרתי את סולו סלון כמעט במקרה. קצת לפני חנוכה 2020, בתוך שנת הקורונה, פנתה אליי שלומית דגן, מנהלת התרבות דאז במועצה האזורית במשגב, ואמרה לי שהיא מעוניינת השנה, למרות הקורונה וההגבלות הבלתי נגמרות, לקיים פסטיבל בחנוכה. אבל כדי לעבוד עם ובתוך ההגבלות האלו, הפסטיבל יתנהל במתכונת שונה: הוא יוצג בבתיים של אנשים. שלומית שאלה אם אני רוצה ליצור מופע מחול שניתן להציג בבתיים, ומיד, בלי לדעת למה נכנסתי, אמרתי כן, אעשה מופע על שטיח בסלון. היה לי פחות מחודש ליצור מופע סולו של 40 דקות, שבהמשך אף התארך ל-50 דקות, לא ידעתי מה הסולו הזה יהיה ולא איך ליצור אותו בזמן כל כך קצוב. את החזרות ערכתי על השטיח בסלון הבית שלי, שטיח שהפך להיות גם הבמה וחלק משמעוטי במיוחד במופע.

הניסיון ליצור מהבית, בתקופה של סגרים ובידודים, עם ילדים מסביב, בלי השקט והנחתה שהייתי רגילה אליהם מהעבודה בסטודיו, היה מאתגר. הרגשתי שמטלות

מורגש בשטח – שהבית שנכנסנו אליו והבית שאנו יוצאים ממנו הם לא אותו מקום – כי בעצם הפעולה של המופע, הוא נחנך כמשכן למעשה האמנותי.

היצירה המשותפת למעשה לוקחת לידיים את ההחלטה מה להציג בפני קהל מקומי. זוהי נקיטת עמדה על קבלת ההחלטות בעולם האמנות, והיא מתרחשת מתחת לדאר של מנהלי התרבות במועצות האזוריות, של ועדות התרבות ביישובים ושל אולמות התרבות ומקבלי ההחלטות הרגילים ומנכ"ח את עצמה בשטח ישירות מול הצופים שלה, כך שלמעשה הפעולה האמנותית הופכת לפעולה אזרחית. במופעי הסלון אין אנשי אמצע או תיווך, אין מנהלי תיאטרון, אין קופות למכירת כרטיסים, אין חלוקת מכירות בין התיאטרון לאמנים, אין שכר אולם. זה כמו מכירת ירקות מהחלקאי ישירות לצרכנים. זאת גם ההופעה הכי מינימליסטית שיצירתי, אין רקדנים, אין סטודיו לחזרות, אין תפאורה, הובלת תפאורה, אנשי סאונד, מנהלי הצגה, מעצבי תאורה, אין תיאומי חזרות וסנכרון לוח זמנים מול רקדנים וחללי עבודה.

אני רואה את *סלון סלון* כפעולה חתרנית ועצמאית שמקמת את האמנים ואת הקהל כשותפים לקיום היצירה האמנותית, וכן ממקמת אותם כקובעי מדיניות תרבות וקובעי דעת קהל. אנחנו יחד, האמנים והצופים, בעלי הבית של הפעולה האמנותית. זה מופע נודד לא רק במובן שאין לו בית קבע, אין לו תיאטרון שהוא מציג בו שהקהל צריך להגיע אליו, אלא במובן שהוא נודד אל הקהל, אל תוך הקהילות, אל תוך השכונות, אל תוך קבוצות הוואטסאפ השכונתיות או היישוביות, אל תוך המרחבים הפרטיים שמתקיימים בין הסלון למטבח.

להאמין בקהל

יצרתי את *סלון סלון* אחרי תקופה ארוכה של ספקות לגבי המקום שלי כאמנית מחול, של שאלות לגבי הרלוונטיות של היצירה שלי לקהל, עייפתי מלעבוד בשיווק המופעים, בניסיון האינסופי למלא את האולם, תהיתי מה אני מוסיפה לשפע של יצירות המחול הממלאות את האולמות. במובן מסוים הרגשתי שאיבדתי את הדרך שלי כיוצרת. באופן מפתיע, *סלון סלון* הפיחה בי תקווה חדשה לגבי האפשרות לנגע בקהל.

לאורך תקופת הקורונה הייתי בטוחה שמופעי הסלון הם אלטרנטיבה זמנית. עם כל גל של וריאנט חדש תהיתי אם זה הגל האחרון של המופעים. אבל אחרי כמעט שנתיים ועשרות מופעים בעשרות סלונים, אני מרגישה שהאפשרות של מופעי הסלון היא לא ברירת מחדל, היא לא תופעה זמנית המאפשרת לצפות במחול בזמן שהאולמות סגורים, היא פשוט אפשרות נוספת. היא אלטרנטיבה, היא נרטיב נוסף שיכול וצריך וטוב שיתקיים במקביל לפלטפורמות האחרות של מופעים. אחרי עשרות הופעות, שאף לא אחת מהן הייתה בתל אביב, אני מרגישה שהשגתי גם אמון מחודש בקהל. הקהל בסלונים הוא קהל אקטיבי, יוזם, שמעוניין להחליט בעצמו במה הוא צופה ואיך הוא צופה, זה קהל שמאס בבחירות שעושים בשבילו מנהלי התיאטראות והרשויות המקומיות, קהל שמתרגש לראות מחול, עובר חוויה אמנותית קרובה, אינטנסיבית ואינטימית, והוא נפעם, מלא הכרת תודה על כך שאמנות מגיעה עד אליו, עד הבית. ויותר מכך, זהו קהל שעובר חוויה משותפת כקהילה. בקהילה הזאת יום אחרי המופע מדברים על מחול בנינה הציבורית, חולפים אחד מול השני בדרך למכולת וזוכרים ברגע מהמופע. והסלון שהופעתי בו הוא כבר לא רק בית של מישהו, הוא גם היכל של תרבות.

מאיה ברינר, רקדנית, כוריאוגרפית, מנהלת אמנותית ויוזמת בתחום המחול, יוצרת עבודות תלויות מקום, פרפורמנס, כוריאוגרפיה לתיאטרון, עבודות וידאו ושילובי מדיה. יצירותיה עלו בפסטיבל הרמת מסך, בפסטיבל ישראל, פסטיבל אינטימנדנס, פסטיבל בית ים ופסטיבל עכו. כמו כן הוזמנה עם יצירותיה לפסטיבלים רבים ותכניות שהות אמן ברחבי העולם.

בשנת 2020 יזמה את הקמת פרויקט "תנועה מקומית" שאותו היא מנהלת אמנותית, יוזמה אשר מנשיה מחול ותנועה לקהילות במרחבים אלטרנטיביים ופרופריאליים. *סלון סלון* זיכתה את ברינר בשנת 2021 בפרס שר התרבות במחול על ביצוע יצירת סולו.

המחול. *בסלון סלון* קורה דבר אחר לגמרי, הקהל מתכנס מתוקף ההיכרות שלו עם הסלון המארח: מתוקף המגורים בשכנות אליו, מתוקף ההיכרות עם המארח או המארחת, מתוקף זה שמופע מחול מגיע כל כך קרוב לבית ויחבל לא לבוא ולראות, אולי זה יהיה מעניין. יש פה מעגלים חדשים לגמרי של צופים וצופות שלא הייתי מגיעה אליהם לעולם אם הייתי ממשיכה לפרסם ולשווק את המופעים שלי בעצמי, מעגלים של צופים וצופות שלא היו מגיעים לראות מחול לולא היה מגיע כל כך קרוב.

אנחנו רגילים לשווק ולפרסם את המופעים שלנו כדי שיגיעו קהל. הקהל הזה הוא דבר שאנחנו כאמנים כמהים אליו וזקוקים לו, אבל לרוב לא יודעים איך להגיע אליו. תמיד יש את התחושה הזאת שאיפשהו בחוץ מסתובב קהל שהיה רוצה לבוא למופעים שלנו, אבל אנחנו לא מצליחים להגיע אליו. *בסלון סלון* אני לא מנסה להגיע אל הקהל – הקהל מגיע אל הסלון ושם אנחנו נפגשים, ומהקהל הזה מוזמן הסלון הבא. סלון מוליד קהל מוליד סלון חדש מוליד קהל חדש. רשת הסתעפויות של קהלים חדשים, סקרנים, שהם גם משווקים וקניינים מדהימים של המופע, שמגיעים "בילט אין" מתוקף היותם קהל יוזם. המודל הזה מהפכני מבחינת ההבנה שלי את הקהל, כי הוא מיותר כמעט לגמרי את פעולות השיווק המעייפות והלא אפקטיביות של חיפוש קהל, והוא קושר את המושגים קהל וקהילה.

המפגש האישי עם קהל

את הפחד מהאינטימיות עם הקהל החליפה מהר מאד הנאה עצומה מהמפגש הבלתי אמצעי הזה. *סלון סלון* מתחיל בתקשורת ישירה בזמן רכישת הכרטיס בביט דרך הנייד הפרטי שלי, וההודעה האישית שנשלחת ממני אל רוכש הכרטיס: "המקום שמור לכם, נתראה בסלון (-:)". התקשורת הישירה הזאת ממשיכה כשאני פותחת את הדלת או כשאנחנו נפגשים מסביב לשטיח ומפספסים, והיא מסתיימת תמיד בשיחה פתוחה עם הקהל, שיחה שמתחילה מיד עם סיום המופע וגולשת פעמים רבות מהסלון למטבח, ממשיכה עם כוס יין, תה או נשנוש.

בזמן שיצרתי את הסולו התלבטתי איך להתחיל את המופע. היה לי ברור שאני לא רוצה להניח מתוך חדר אחר בבית ולהתחיל, שלא יהיה רגע מובחן שבו הווילון מוסט והמופע מתחיל, או הרקדנית נכנסת לבמה והאור נדלק. כדי למקם את המופע במרווח שבין אירוע אמנותי לאירוע חברתי, אני ממקמת את עצמי על השטיח בזמן שהקהל נכנס, מתחממת, מתארגנת, חשופה למבטם של הבאים, מקפידה להיות נגישה לשיחה, למבט, לפטפט, לפתיחת דלת, לשאלות שאלות כמו איך הגעתם, ממי שמעתם על המופע. משם אני מתחילה, מבררת שלכולם נוח, מציעה מקום נוח יותר, מציגה את עצמי, מארחת ומנהלת את המרחב שבו יתרחש המופע כך שהאירוע יגלוש בצורה כמעט לא מורגשת מהפטפט האגבי שלפני אל תוך הפעולה האמנותית.

בצורה דומה המופע גם נגמר, הצלילים האחרונים מתנגנים יחד עם הפעולה האחרונה שלי ואמירת התודות, ואז רגע לפני שמוחאים כפיים אני מעבירה את עיני על החדר ומייצרת מפגש מבטים אישי עם כל אחד ואחת מהצופים והצופות, זה רגע חשוב מבחינתי כי הוא מממש את האמירה שכל אחד ואחת מכן משתתף ביצירת המרחב האמנותי, הדבר שנוצר כאן הוא של כולנו והוא חד-פעמי. הרגע הזה ממשיך בצורה ישירה לתוך שיחה, שיחה שמתאפשרת בזכות הישיבה הקרובה, בזכות העובדה שאין מאחורי הקלעים, שאין יציאת קהל ויציאת אמנים, שכולנו נמצאים יחד באותו סלון, בחוויה של נוכחות משותפת.

הקו הפתוח הזה של תקשורת בלתי אמצעית ממשיך גם אחרי המופע, כיוון שאנשים מהקהל, גם זרים, יכולים לשלוח לי הודעה ולשתף מילים מהחוויה שלהם, או לכתוב לי שהם ישמחו שאגיע להופיע אצלם בסלון ומסתקרנים לדעת איך בדיוק עושים את זה, או מודיעים לי שהעבירו את הפרטים על המופע הלאה לאנשים שבטוח יתעניינו.

מערך הכוחות משתנה

כל מופע בסלון מסמן את החלל הביתי בפעם הראשונה כהיכל של מעשה אמנותי. וההבנה הזאת, שבעצם כל מקום, כל חלל, כל אתר יכול להיות בית למעשה האמנותי, היא הבנה חשובה בעיניי כי היא פותחת פתח להבנה שאנחנו, האמנים והצופים, נמצאים ברגע מכונן של יצירה משותפת. הכוח שיש לפעולה הזאת ממש